

Skötselplan för Porsbjärs naturreservat i Halmstads kommun

1. Syfte med säkerställande och skötsel

Syftet är att bevara områdets biologiska mångfald med dess särpräglade naturtyper, flora och fauna. Myrkomplexets och skogsmyrmosaikens idag orörda och ostörda karaktär ska bevaras. Livsmiljöerna för hotade och hänsynskrävande arter ska säkerställas och förbättras.

Syftet ska uppnås genom att

- myrarna skyddas från dikning, rensning, kalkning och annan exploatering eller påverkan som kan skada eller förändra vegetation och hydrologi
- nyckelbiotoper och övriga naturskogar skyddas från ingrepp eller störningar
- vissa områden bränns för att gynna hävdberoende växt- och djurliv
- planterade granskogar avvecklas och omförs genom självföryngring till löv-, barr- och blandskogar.

Om kunskapen om reservatets värden och skötselmetoder förbättras, t ex om hotade och hänsynskrävande arter, ska detta beaktas i den löpande skötseln.

2. Beskrivning

2.1 Administrativa data

<i>Namn</i>	Porsbjär
<i>Skyddsform</i>	Naturreservat
<i>Län</i>	Halland
<i>Kommun</i>	Halmstad
<i>Socken</i>	Breared
<i>Läge</i>	Ca 3 mil nordost om Halmstad
<i>Karta</i>	Ekonomiska kartan 4C8j, 4C9j
<i>Areal</i>	543 ha, varav landareal 537 ha
<i>Fastigheter</i>	Porsbjär 1:1 Håralt 1:4, 1:8, 2:7, 2:8

Markägare	Sävsered 1:5 Klerekull 1:4 (del av) Staten, naturvårdsfonden (Porsbjär 1:1, Håralt 1:8, 2:7) Stig Nilsson (Håralt 1:4, 2:8, Sävsered 1:5) Stig Bengtsson (Klerekull 1:4)														
Naturvårdsförvaltare	Länsstyrelsen														
2.2 Naturförhållanden															
Växtgeografisk zon	Vid gränsen mellan nemoral och bore-onemoral zon (Sjörs, 1965) eller mellan tempererad och hemiboreal zon (Ahti <i>et al</i> , 1968)														
Naturgeografisk zon	Reg 11 <i>Sydsvenska höglandets myrrika västsida</i> (Nordiska ministerrådet, 1984:1)														
Klimattyp	Maritimt påverkat med hög humiditet														
Årsnederbörd	Ca 1200 mm (medelvärde 1961-90)														
Landskapstyp	Kullig terräng med relativ höjd 20 – 50 m (Nordiska ministerrådet, 1984:2)														
Höjd över havet	Mellan 170 och 200 meter														
Bergarter	Gnejser														
Jordarter	Sandig-moig morän, torvmark														
Jordmåner	Podsoler														
Dominerande skogs- och naturtyper år 2000 (grovt beräknade arealer)	<table> <tr> <td>Öppen myr och myr med glest trädskikt (tallmosse, björkkärr)</td><td>270 ha</td></tr> <tr> <td>Tall-, löv- och blandsumpskog</td><td>100 ha</td></tr> <tr> <td>Övrig lövskog</td><td>1 ha</td></tr> <tr> <td>Barr- och blandskog</td><td>120 ha</td></tr> <tr> <td>Planterad granskog inkl hygge</td><td>40 ha</td></tr> <tr> <td>Fukthed, ljunghed</td><td><5 ha</td></tr> <tr> <td>Vatten</td><td>6 ha</td></tr> </table>	Öppen myr och myr med glest trädskikt (tallmosse, björkkärr)	270 ha	Tall-, löv- och blandsumpskog	100 ha	Övrig lövskog	1 ha	Barr- och blandskog	120 ha	Planterad granskog inkl hygge	40 ha	Fukthed, ljunghed	<5 ha	Vatten	6 ha
Öppen myr och myr med glest trädskikt (tallmosse, björkkärr)	270 ha														
Tall-, löv- och blandsumpskog	100 ha														
Övrig lövskog	1 ha														
Barr- och blandskog	120 ha														
Planterad granskog inkl hygge	40 ha														
Fukthed, ljunghed	<5 ha														
Vatten	6 ha														
Prioriterade bevarandevärden	Naturtyper – myrkomplex med mossar och kärr, sumpskogar med tall och björk, äldre barnaturskogar Naturtyper i EU:s habitatdirektiv - Dystrofa sjöar och småvatten, 3160 Nordatlantiska fukthedar med														

klockljung, 4010

Högmossar, 7110

Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn, 7140

Västlig taiga, 9010

Skogbevuxen myr, 91D0

Element – äldre träd (gran), död ved (granlågor, talltorrakor)

Rödlistade arter – VU (sårbar): cypresslummer, klockgentiana, mosippa, mindre hackspett, NT (missgynnad): nötkråka

Arter i bil 1 i EU:s fågeldirektiv:

spillkråka, sparvuggla, trana, ljungpipare, orre, tjäder, grönben

Reservatet ligger utefter gränsen mot Kronobergs län, på sydsvenska höglandets västsida. Det omgivande landskapet är ganska flackt, det utgör en del av det sk sydsmåländska peneplanet. Naturen är starkt präglad av den höga nederbörden och humiditeten. Markunderlaget domineras av torvmark och ur denna uppstickande morän. Vid Örasjön finns även en liten rullstensås. Åsen är en del av ett isälvsstråk som sträcker sig från Dottrabol i sydväst. Hela reservatet avvattnas av Fylleån, söderut via Esmån/Assman och norrut via ett av Fylleåns allra översta källflöden.

Reservatet utgör en del av ett stort och mångformigt myrkomplex som omfattar mer än 2000 ha myr och skogsmark i Hallands och Kronobergs län, varav ca 1500 ha våtmark. De vidsträckta våtmarkerna är det arealmässigt viktigaste inslaget i reservatet. Sluttande mossar med väl utbildade höljor och dråg dominerar tillsammans med platåmossar och svagt välvda mossar. Betydande arealer med topogena och soligena kärr finns också. Dessa är av fattigkärrstyp. Sumpskog av björk eller tall förekommer också allmänt. Därutöver finns inslag av fukthed i anslutning till fastmarksholmarna och limnogen våtmarker utmed vattendragen. Två tjärnar omgivna av myr finns i den norra delen.

Myrarnas flora är intressant med bl a stora praktfulla kärr av myrlilja *Narthecium ossifragum* som följer vissa av avvattningsdrågen. Ett särskilt stort myrliljekärr breder ut sig söder om Spirekulle. Nordliga växtinslag är t ex dvärgbjörk *Betula nana*, som förekommer rikligt vid Laängen i södra delen av reservatet, och dyttåg *Juncus stygius* utefter Esmån. Andra intressanta myrväxter är brunag *Rhynchospora fusca*, strängstarr *Carex chordorrhiza*, klockgentiana *Gentiana pneumonanthe* och skvattram *Rhododendron*

tomentosum. Trana (flera par), ljungpipare, orre och grönbena är häckfåglar vars förekomst gynnas av de vidsträckta myrarna.

Myrarna bildar mosaik med de skogbevuxna fastmarkerna som sticker upp som öar och uddar i myrhavet. Större delen är naturskog som uppkommit genom naturlig igenväxning av gammal ljunghed. Gran och tall dominerar helt, oftast i form av barrblandskog, men på vissa håll är granen nästan all-enarådande. Skogen är olikåldrig och ofta flerskiktad, på t ex Porsbjäret även tämligen högvuxen (på för granen god bonitet). De äldre trädens ålder ligger kring ca 100 år. De minsta myrholmarna är oftast bevuxna med tallskog. Inslag finns också av björk och asp. I vissa delar, t ex på själva Porsbjäret, är aspen ganska talrik. Med smärre undantag har naturskogen inte skötts under i vart fall omloppstidens senare del. Detta har lett till en luckig beståndsbild och på sina håll en hel del torrträd (tall) och lågor (gran). Fältskiktet domineras av blåbär, lingon och mossor.

Med tanke på att skogen utgör den första generationen efter ljunghed kan det tyckas besynnerligt att granen, i egenskap av typiskt sekundärträd, ofta dominerar i bestånden. Det tycks som om granen etablerat sig direkt utan någon föregående pionjärfas med björk och tall. Sannolikt har området inte varit helt öppet under förra seklet, solitära granar eller små fickor av skog tycks ha funnits ute på myrholmarna (se nedan *Historisk och nuvarande markanvändning*, ref Hesselman och Schotte). Hur som helst har skogen ofta ett ganska märkligt utseende: Glest stående risgranar med lågt ansatta grenar ("kjolgranar"), ibland rotslående i bärriset.

Naturskogens karaktär av sekundärskog efter ljunghed gör att växt- och djurarter, främst kryptogamer och vedlevande evertebrater, som kräver skoglig kontinuitet sannolikt saknas. Sådana störningskänsliga skogsarter har inte kunnat överleva ljunghedsskedet. Däremot finns kvardröjande rester av den gamla betesfloran, t ex mosippa *Anemone vernalis*, cypresslummer *Diphasiastrum complanatum ssp chamaecyparissus* och svinrot *Scorzonera humilis*. Andra intressanta florainslag är plattlummer *Diphasiastrum complanatum ssp complanatum*, kambräken *Blechnum spicant* och knärot *Goodyera repens*. Fågellivet är rikt med storskogens arter som duvhök, tjäder, pärluggla, sparvuggla, spillkråka och dubbeltrast. Nötkråka och mindre hackspett har också påträffats.

2.3 Historisk och nuvarande markanvändning

Trots ödemarkskaraktären och det perifera läget utefter den gamla riksgränsen mellan Sverige och Danmark så är reservatet en del av gammal kulturbygd. Följande sammanfattande karakteristik citeras från projektet Historiska kartöverlägg, miljö Bassalt (Bengtsson, 1995): *Äskilt var den enda byn i området, de övriga var hemman som efterhand genomfört hemmansklyvningar, Bassalt, Äskilt och Hilleshult har skriftliga belägg från 1400-talet.*

Majoriteten av jordregisterenheterna utgörs av hultnamn. De äldsta – hultnamnen i Sverige anses härröra från 1100-talet, vilket tyder på att bygden koloniserats under medeltid. Bebyggelsen i området låg höglänt och ofta omgiven av inägor, så att en fägata fick leda ut djuren till utmarken.

Reservatet omfattar i princip de väldiga utmarker som hörde till Bassalt. Bassalt upptogs i jordeboken år 1646 som ett mantal frälsehemman. 1716 fanns två åbor på frälsehemmanet och på 1840-talet fanns fyra hemmansdelar. De fyra gårdarna återfinns ännu på 1900-talet. I följande stycken citeras Bengtsson, 1995.

Till kartan över Bassalt från 1716 står följande att läsa om åkern och hägnader. "Åkerjorden av ensäde och årligt bruk, finnes alltsammans på grund och full örjord med stenrör, kamp och myckne jordfallsstenart, vilken jordmån giver merendels missväxt, tål varken väta eller torka som sig förorsakas av dess kringbelägne, oduglige och vidlyftige tollamossar som med sin fördärvar säden om vårarna att den fryser bort och den sämre sådden nu kommer till sin mognad. Sås mest med blandsäd av råg och havre, tillsammans giver sällan tre tunnor. Ägora kringgärdas nordan och västan till utmarken av trävirke av furu som köpas i Småland. Den övriga delen med grop som nu förfaller."

Hur hägnadssystemet var konstruerat i Bassalt och Hylteberg är oklart, men Bassalt hade sin utmark i norr och Hylteberg verkar ha haft sin i sydost. Den stora myrmarken mellan de båda enheterna har alltså troligen räknats växlingsvis som in- och utägor, jag citerar Söderling från 1716: "Ängen belägen bland åboarna är stenig hårdvall och ljungblandad. Den övriga vidlyftig och frånbelägne kring mosslaggar med sur stagg, starrvall, sägg och mossa tillsammans av ströyt foder, höstas vartannat år." (Ströa = hårt, torrt och tunt gräs som växer på myrar med vitmossa, Carex). Vidare står det "måste mycket leja (folk?) för dess vittbelägne ängsbärgning, besvärligt att hembärga över sankar råser uti mossarna." Även om allt inte känns helt klagande, så ger texten åtminstone en hint om ängsbruket. När man läser landsbeskrivningen över de beskrivna enheterna i området står det att ängen låg inom vången. Bassalt finns tyvärr inte omskrivet men Hylteberg hade sin äng inom vången. Hägnaderna i området har en tendens att inte bli slutna, vilket troligen har sin förklaring i terrängen, dvs man har inte behövt stängsla."

Till akten över utmarkerna, nr 40 från 1784-1802, (storskifteskarta över stora delar av Breareds sockens utmark, berör endast delvis området) står föl-

jande: ”Den skog som på denna utmark finnes är dels äldre, dels yngre bokskog, endast någon barrskog på Bassalts och Snäckhults utmarkslotter.”

Områdets skogshistoria under förhistorisk och historisk tid fram till 1600-talet är okänd. Pollenanalyser från närliggande lokaler kan dock ge vissa in-

dikationer om skogens tidigare beskaffenhet. En studie från Årshultsmyren i Småland endast 3 km öster om reservatet (Thelaus, 1989) visar att områdets fastmarker tidigt varit bevuxna med bokdominerad lövskog. Bokskogen minskade här kraftigt redan under medeltiden till följd av ökad mänsklig aktivitet som i studien tolkats som svedjeodling och bete, men området avskogades aldrig helt. En annan undersökning från Roshultsmyren ca 7 km SV om reservatet (Olausson, 1957) avslöjar att ljungheden expanderade under 1500- och 1600-talen på bokskogens bekostnad. Resultaten från de båda studierna pekar mot att bokskog även kan ha vuxit på fastmarkerna i Porsbjärsreservatet.

Reservatet (och utmarkerna) ligger inom det bälte i sydöstra Halland, de sk ”ryorna” eller ”yamarkerna”, som tidigt avskogades och bestod av ett mer eller mindre sammanhängande landskap av kal ljunghed och öppen myr. Markerna utnyttjades för extensivt bete med stöd av återkommande bränning. I vissa av våtmarkerna bedrevs myrslåtter. Dessa ljunghedar var till stora delar etablerade redan vid mitten av 1600-talet (Malmström, 1939). I reservatsområdet fanns det, av Malmströms kartor att döma, vid denna tidpunkt skog kvar på en del fastmarksöar. Skogsbestånden tycks dock snart ha försvunnit, Malmströms kartor från 1700 och 1850 redovisar området som helt kalt. Kulturkartan över Halland från 1889-92 anger likaså hela reservatet som kalt och skoglöst. Noteringen från 1716 att furuvirket köptes från Småland understryker bristen på skog. Lägg dock märke till noteringarna ovan i storskifteshandlingarna från sekelskiftet mellan 1700- och 1800-talen, att ”någon barrskog” fanns på Bassalts utmarker!

Hesselman och Schotte (1906) redovisar granens utbredning i sydvästra Sverige vid förra sekelskiftet. Granfronten stod då vid östra kanten av ryorna några kilometer in i Småland. De inre delarna av Halland i trakten av reservatet var däremot granfria sånär som på isolerade enstaka exemplar eller smärre grupper av träd. En intressant utpostlokal noterades från Hylteberg: *”Enstaka granar finnas dessutom vid Fröböke, kring Skallinge station och vid Hylteberg nära Smålandsgränsen.”*

Den s k häradskartan från 1920-talet visar att stora delar av områdets fastmarker nu åter var skogklädda (Håaltsskiftet i norr, Lingonhylltan/Barkabackarna i väster, område strax öster om Bassalt, själva Porsbjäret, Jonsön och andra bestånd vid Laängen i söder). Häradskartans symboler anger barrskog, här och var med lövinslag. Med undantag för Håaltsskiftet så är denna skog självsådd, oftast grandominerad, och idag ca 100 år gammal. Ett sammanhängande område, centralt beläget i reservatet med centrum kring Spirekulle, är på häradskartan fortfarande skoglöst eller glest trädbevuxet. Området är idag till största delen bevuxet med något yngre självföryngrad grandominerad skog.

Häradskartan ger även intressant information om våtmarkerna. Alla våtmarker var på 20-talet fortfarande helt öppna. Den idag låga åldern på mossekantskog och sumpskog vittnar ännu om detta. Omfattande arealer våtmark längs Esmån och Horsabäcken med beteckningen sidvallsäng vittnar om myrslogarnas betydelse ännu vid denna tid. Resterna efter en "ängalada" kan fortfarande beskådas vid Laängen. Ladan är markerad på häradskartan. Sannolikt har slätter bedrivits så sent som på 1940-talet.

Längst uppe vid den norra gränsen finns resterna av en torpruin med kringliggande stenmurar.

Röjningsrösen har påträffats på skiftena Håralt 2:7 (södra delen, väster om Gallagöl) och Sävsered 1:5. (De senare lämningarna fortsätter in på Spirekulle, Sävsered 1:4, som ligger utanför reservatet.) Rösenas ålder och funktion är okänd.

Nära reservatets nordöstra hörn finns ett flyttblock, "Grå hall" på ekonomiska kartan, som varit en i raden av gamla gränsmärken utefter riksgränsen mellan Danmark och Sverige. Blocket är omnämnt som gränssten redan 1555, då kallat "Storre sthenn". Vid reservatets sydöstra hörn, där vägen passerar länsgränsen, finns andra välbevarade gränsmärken. Omnämnd i 1603 års gränslista är en gränssten vid vägens norra sida. Platsen kallades då för Pantadala, på ekonomiska kartan heter området nu i stället "Milapålar-ryen". På vägens södra sida står en vacker huggen gränssten med inskriptionen "Hallands län år 1772". Här finns även en skylt av kuriosavärde, Medicinalstyrelsen upplyser om förbud att föra in nötkreatur till Kronobergs län pga tuberkulosfara.

Under 1900-talet har skogsbruk bedrivits på Håralt 2:7 i norr (merparten av fastmarkerna), i vissa avsnitt öster om Bassalt samt på Jonsön i söder. Dessa marker har granplanterats. Men över större delen av reservatet har inget skogsbruk alls bedrivits under åtskilliga decennier. Moderna skogsdiken saknas. De diken som förekommer är i princip gamla gränsdiken. Några vägar har dragits in i området. Under de senaste åren har grankulturerna avverkats.

2.4 Bevarandevärden

Geologiska och hydrologiska bevarandevärden

Myrkomplexet är värdefullt genom sin storlek, mångformighet och orördhet. Några vägar och mindre diken är de enda ingreppen. Esmån (som längre

nedströms byter namn till Assman) rinner upp i reservatet och dess övre lopp är i det närmaste hydrologiskt helt intakt.

Biologiska bevarandevärden

Myrkomplexet är representativt för regionen. Särskilt myrvegetationen är botaniskt intressant med representativa västliga (suboceaniska) inslag som t ex myrlilja, klockljung och klockgentiana, men även av nordliga utposter som dvärgbjörk och dytåg. Reservatet bildar också en genuin skogsmyrmosaik där större delen av skogen utgör sen länge orörd naturskog. Fågellivet är rikt och typiskt för en skogsmyrmosaik.

Friluftsliv

Reservatet är till sina perifera delar lättåtkomligt genom bilvägar. Kärnområdet med sin orörda skogsmyrmosaik är mer svårtillgängligt, vilket skänker djurlivet en störningsfri zon och vandraren en tilltalande ”romantisk” vildmarkskänsla med karaktär av karg ödemark. Sådana helt obrutna större områden är idag mycket ovanliga i regionen.

Prioriterade bevarandevärden

Att bevara skogsmyrmosaikens mångfald med olika myr- och skogstyper, ostörd hydrologi och rikt växt- och djurliv har högsta prioritet. Det är också angeläget att göra det möjligt för hotade eller sällsynta arter att på sikt sprida sig till nya delar av reservatet. Detta kan uppnås genom att naturskogarna med tiden, genom högre ålder och större innehåll av död ved, kommer att erbjuda allt fler lämpliga miljöer för bl a rödlistade arter. För några rödlistade kärlväxter kan hävdåtgärder behövas.

2.5 Förutsättningar för bevarande och skötsel

Förutsättningarna för bevarande av denna skogsmyrmosaik är något speciell eftersom den befinner sig i ett ca hundraårigt successionsstadium efter aktivt brukande på utmarkerna i form av bränning, bete, slåtter m m. De skogs- och myrtyper som nu förekommer är inga ”klimaxstadier” utan stadda i fortlöpande förändring. Vilka vägar successionen söker sig i framtiden vet vi inte. Dagens grandominerade barrskogar har aldrig tidigare förekommit på platsen, efter den senaste nedisningen. Skogen visar dock stora likheter med andra barrdominerade ”naturskogar” i södra Götaland som sprungit fram ur tidigare lövskogar och lövblandskogar efter århundraden av svedjning, odling och betesgång. Svedjning och hårt utmarksbete hade en utarmande effekt på artinnehållet i skogen men gynnade även en rad konkurrenssvaga växter i det öppna landskapet och fåglar som orre och ljunpipare.

Ett skydd och bevarande av naturskogen utan skötsel (fri utveckling) måste alltså inbegripa en dynamisk målbild mot ett skogslandskap vi idag inte känner. Flera scenarion är tänkbara. Granen är i nuvarande successionsfas det dominerande trädslaget, och också det trädslag som är mest expansivt och som vinner terräng på tallens bekostnad. Föryngringen sker genom interndynamik i mycket små luckor eller under ljusöppna kronskikt av tall, björk och asp. I takt med att barrskogen blir allt äldre kan man förvänta sig större störningsytor, främst genom tork- eller stormskador på äldre gran med åtföljande barkborrangrepp. Sådana ”gruppvisa avdöenden” (die-back) har noterats bl a i Siggaboda, men kan även studeras på betydligt närmare håll t ex i barrblandskog i Hästhult och Byholma, samtliga naturreservat belägna i Kronobergs län. Större störningsytor kan gynna ett ökat inslag av björk, tall och asp, kanske även en långsam invandring av nötskrikespridd ek.

Kanske kan även boken på mycket lång sikt sakta återinvandra och återta förlorade positioner, men en sådan utveckling hämmas starkt av att bokskog saknas helt i området. (Närmaste bestånd växer omedelbart utanför reservatet vid Lingonhyllan). Granens mycket goda fröspridning och föryngring i området gör också bokens renässans mindre trovärdig. Förutsättningarna kan dock komma att förändras i takt med att växthuseffekten slår igenom. För att kunna sprida sig i större skala behöver boken troligen även radikala markstörningar.

Radikal markstörning kan åstadkommas framför allt genom skogsbrand. Frekvensen åskväder är hög i regionen, men antalet blyxtantända bränder är låg. Bränder inträffar dock regelbundet i samband med extrema torrsomrar. En blyxtantänd brand flammade t ex upp omedelbart invid reservatet på andra sidan länsgränsen i maj 1993, branden släcktes av brandkåren efter att ett mindre myrområde med kantskog brunnit av. Bränder gynnar inte bara föryngring med tall, björk, asp och annat löv utan även konkurrenssvaga växter som cypresslumner, mosippa och klockgentiana samt fåglar som orre och ljungpipare. Branden ökar dessutom dramatiskt förrådet av död ved och nyskapar tillgång till brandskadad ved och bränd död ved, en biologiskt mycket värdefull bristvara i dagens skogar. Naturligt uppkomna bränder måste släckas enligt gällande räddningslag. Naturvårdsbränning i mindre skala är dock önskvärd.

Referenser

Bengtsson, E. 1995: Historiska kartöverlägg. Miljö: Bassalt. Länsstyrelsen i hallands län. Kulturmiljöenheten.

Bengtsson, S. 1996: Naturvårdsprogram för Hallands län. Del 3 Halmstads kommun. Information från Länsstyrelsen i Hallands län. Remissutgåva.

Forslund, M. & Rundlöf, S. 1984: Inventering av våtmarker i Hallands län. Länsstyrelsen i Hallands län. Meddelande 1985:1.

Fritz, Ö. 1996: Inventering av skogliga nyckelbiotoper inom naturskyddade områden i Hallands län. Del 1. Södra länsdelen. Länsstyrelsens meddelande 1996:10.

Hesselman, H. & Schotte, G. 1906: Granen vid sin sydvästgräns. Meddelande från Statens Skogsförsöksanstalt 3.

Karlsjö, B. 1991: Halländska riksgränsen. Dokumentation av den gamla gränsen mellan Danmark och Sverige. Bokförlaget Spektra AB.

Larsson, K. & Widerström, I. 1986: Områden av riksintresse – naturvård. Hallands län. Länsstyrelsen i Hallands län. Meddelande 1988:16.

Löfroth, M. mfl. 1997: Svenska naturtyper i det europeiska nätverket Natura 2000. Naturvårdsverkets förlag.

Malmström, C. 1939: Hallands skogar under de senaste 300 åren. Meddelande från Statens Skogsförsöksanstalt 31.

Naturvårdsverket, 1994: Myrskyddsplan för Sverige.

Nordiska ministerrådet. 1984: Naturgeografisk regionindelning av Norden.

Nordiska ministerrådet. 1984: Terrängformer i Norden.

Olausson, E. 1957. Das Moor Roshultsmyren. Lunds universitets årsskrift. N.F.Avd.2. Bd.53. Nr12.

Thelaus, M. 1989: Late quaternary vegetation history and palaeohydrology of the Sandsjön-Årshult area, southwestern Sweden. Lund University, Department of Quaternary geology. Volume 26.

3. Indelning i skötselområden

Reservatet har delats in i 8 skötselområden, se karta.

**Skötselplanekarta
Porsbjär**

Skötselområde 1. Naturskog och myr.

Skötselområde 2-3. Dito, bränning.

Skötselområde 4. Blädning.

Skötselområde 5. Hyggen.

Skötselområde 6-7. Grankulturer.

Skötselområde 8. Torpruin.

Informationsskylt I

Parkeringsplats P

Strövstig

Skala 1: 20000

4. Mål och föreskrifter för skötselområden

4.1 Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus

- Fri utveckling av myren ger förutsättningar för en ostörd hydrologi, vilket skapar gynnsamma betingelser för våtmarkernas flora och fauna.
- Fri utveckling av naturskogen. På så sätt ökar mängden död ved och gamla träd, vilka ger gynnsamma livsbetingelser för den biologiska mångfalden.

- Granplanteringarna är ett artfattigt och främmande inslag. För att utveckla områdets naturvärden ska återstående grankulturer vara avvecklade ca år 2002 respektive 2010.
- Bränder, naturliga och kontrollerade, har en gynnsam inverkan på skog och myr. Naturvårdsbränning av myr/skog ska utföras i begränsad omfattning liksom hyggesbränning.

4.2 Skötsel mål och föreskrifter för skötsel

4.2.1 Naturskogar och myr

Nästan hela reservatet ska lämnas för *fri utveckling*. I några delar av reservatet används även bränning som skötselmetod.

Kontrollerad naturvårdsbränning i större skala ska prövas i nordvästra delen. Syftet med detta är att häva pågående igenväxning av myren med tall och björk, att därmed gynna de öppna viddernas fåglar, framför allt orre och ljungpipare, samt att gynna förekomsten av konkurrenssvaga hävdberoende hed- och myrväxter. Vidare att efterlikna den naturliga skogsbrandens ekologiska effekter, främst att skapa livsrum för den fauna och flora som är beroende av brandskadad ved. Bränningen utförs vid motsvarande tidpunkt och med samma metoder som hyggesbränningen (se nedan).

Vid släckning av **naturligt uppkommen brand** ska användas så skonsamma metoder som möjligt. Naturlig utbränning under kontroll bör tillåtas i vissa lägen, t ex mot sjöar och på myrholmar.

Blädningskogsbruk får bedrivas i ett begränsat område. Skogsbruket ska ske under skonsamma former så att markskador inte uppkommer.

Skötselområde 1

Areal: 465,5 ha.

Beskrivning: Myrkomplex och skogsmyrmosik. Orörd myr och naturskog.

Målsättning: Orörd myr och naturskog.

Åtgärder: -

Skötselområde 2 (S Örasjön, Klerekull)

Areal: 31,5 ha.

Beskrivning: Myr med spridda martallar, rullstensås med planterad medelålders barrskog mitt i myren samt barrblandskog vid vägen.

Mål: Öppen bränd myr. Genombrunnen barrskog.

Åtgärd: Bränning. Därefter ingen åtgärd. Området har en för naturvårds-

bränning bra avgränsning med väg i öster och söder, diken i väster och Öra-sjön i norr.

Skötselområde 3 (Laängen)

Areal: ca 0,4 ha.

Beskrivning: Fukthedshabitat med klockgentiana invid stenbron över Es-mån. Kraftig igenväxning med blåtåtel.

Mål: Gynnsammare betingelser för klockgentiana genom minskad konkurrens från blåtåtel.

Åtgärd: Bränning, görs tidigt på våren då marken torkat upp. Bränningen bör upprepas då igenväxning åter hotar fukthedsfloran.

Skötselområde 4 (Klerekull)

Areal: 3,0 ha.

Beskrivning: Tallmosse/sumpskog i en zon innanför reservatgränsen. I gränsen finns skogsdiken som dränerar zonen.

Mål: Tallmosse/sumpskog.

Åtgärd: Blädning får bedrivas.

4.2.2 Grankulturer och hyggen

Två planterade granbestånd ska avvecklas, Jonsön år 2002 och Håralt ca 2010. Ca 11 grankulturer har tidigare avverkats.

Hyggesbränning ska utföras efter kalavverkningen av Jonsön. Bränningen gynnar självföryngring av asp och björk. På sikt kan därmed tillskapas asprika, biologiskt värdefulla bestånd av lövbrännatyp. Under en tid efter bränningen blir vinsten också att hedväxter gynnas. Flera av dessa växter kan leva kvar länge som fröbank i marken, varför ett återuppsykande kan ske även av arter som idag saknas.

Bränningen utförs på våren efter avverkningen så snart marken torkat upp tillräckligt. För att elden ska ta ordentligt i förna-humusskikten är det viktigt att ris, grenar och toppar kvarlämnas efter avverkningen. Före bränning iordningställs brandgator noggrannt, runt hela hygget. Brandgatan ska bestå av en uppgrävd eller uppriven jordsträng, helt utan vegetation, och inåt hygget av en minst 10 meter bred zon som rensats från allt hyggesavfall.

Körning i samband med maskinell avverkning och virkestransport ska utföras så att markskadorna blir så små som möjligt, och bör om så är möjligt ske på tjälad mark. Kärrstråk, bäckar, sumpskog och andra blöta partier ska

lämnas oskadade. Där körning över sådan våtmark trots allt inte kan undvikas ska körstråket förarbetas genom risning eller liknande åtgärd för att minimera skadorna. Uppkomna markskador ska efterbehandlas.

Skötselområde 5

Areal: 11 delområden om tillsammans 19,5 ha.

Beskrivning: Hyggen efter avverkade grankulturer. Några av ytorna har självföryngrad plant- eller ungskog.

Mål: Självföryngrad skog.

Åtgärd: Hyggerna på Håralt 2:7 rensas från hyggesavfall, liksom hygget SV Spirekulle på Porsbjär 1:1. Annars ingen åtgärd.

Skötselområde 6 (Jonsön)

Areal: 5,5 ha.

Beskrivning: Ca 45-årig grankultur.

Mål: Självföryngrad skog.

Åtgärd: Granskogen avvecklas snarast. Hyggesbränning. Därefter ingen åtgärd. (Ett litet, mycket asprikt naturbestånd på Jonsöns västspets kan möjligen så in rikligt med asp).

Skötselområde 7

Areal: 16,8 ha.

Beskrivning: Ca 30-årig grankultur med stort inslag av orörd björk och annan självföryngring. Inslag av björksumpskog.

Mål: Självföryngrad skog.

Åtgärd: Förröjning av klengran görs snarast. Granbeståndet avverkas sedan som massaved. Befintlig självföryngring och lövsumpskog sparas. Därefter ingen åtgärd.

Skötselområde 8

Areal: 0,5 ha.

Beskrivning: Torpruin med omgivning. Hygge efter medelålders granbestånd.

Mål: Öppen plats kring torpruinen, resterande del självföryngrad skog.

Åtgärd: Kontinuerliga röjningar av torpplatsen (gärna även bränning), annars inga åtgärder.

5. Kulturlämningar

I reservatet finns ett flertal kulturlämningar, t ex röjningsrösen, stengärdesgårdar, resterna av en ängalada, en torpruin, gränsmärken m m. Alla forn-lämningar är skyddade enligt lag. Där objekten är belägna i naturskog/myr som lämnas för fri utveckling åtnjuter de ett gott skydd från mekanisk påverkan eller förstörelse. I de fall objekt återfinns på granplanterad mark där granen ska avverkas måste stor varsamhet iakttas i samband med avverkning och körning så att kulturlämningarna inte skadas.

6. Friluftsliv

Syftet med friluftslivet i reservatet ska vara att bjuda på fina naturupplevelser liksom att öka kännedomen om myr och naturskog och deras natur- och kulturhistoriska värden. Allmänhetens utnyttjande ska bygga på reservatets naturliga förutsättningar utan större anläggningar för friluftslivet. Den viktigaste åtgärden är att ge besökaren en utförlig och varierad information om reservatet.

Reservatet kan angöras med bil från tre håll: Över Dottrabol-Stenö i norr, över Bassalt i centrum och från allmänna vägen Hylteberg-Singeshult i söder. **Parkeringsplatser** anordnas vid Stenö, Bassalt och vid allmänna vägen i söder. En **informationsskylt** tas fram och placeras vid parkeringsplatserna. En **strövstig** anläggs i den norra delen, ca 500 m torvmark och annan blöt mark spångas. En annan strövstig anläggs i söder över Laängen, spångning även här. Övrig reservatsmark ska lämnas utan särskilda anordningar.

7. Jakt

De nya reservatsföreskrifterna innebär en skärpning då all jakt på fågel nu är förbjuden på statens mark. Både tjäder och orre finns upptagna i bil 1 av EU:s fågeldirektiv (se sid 3).

Befintliga jakttorn och redan upphuggna siktgator får underhållas.

8. Tillsyn, dokumentation och uppföljning

Uppföljning av skötsel mål görs i samband med uppföljningen av kvalitetsmålen. Detta bör utföras åtminstone vart tionde år.

En gemensam uppföljningsplan tas fram för länets reservat. Planen kommer att omfatta metodik och val av habitat, substrat samt organismer som ska följas upp.

Uppföljning och dokumentation utförs av Länsstyrelsen.

Naturvårdsförvaltaren ansvarar för att regelbunden tillsyn sker av reservatet.

9. Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Skötselåtgärd	När	Var	Vem	Prioritet	Finansiering
Slutavverkning av gran	Senast 2002	Skötselomr 6	Lst	1	Självfinansierande
Förröjning av gran	Snarast	Skötselomr 7	Lst	1	Intäkter
Slutavverkning av gran	Ca 2010	Skötselomr 7	Lst	1	Självfinansierande
Hyggesbränning	Våren/ sommaren efter slutavverkning	Skötselomr 6	Lst	1	Intäkter
Myrbränning	Våren/ sommaren, engångsåtg	Skötselomr 2	Lst	1	Vårdanslaget/ intäkter
Bränning av fukthed	Tidig vår	Skötselomr 3	Lst	2	Vårdanslaget
Röjning	Vid behov	Skötselomr 8	Lst	2	Vårdanslaget
Rensning av hyggesavfall	Snarast	Skötselomr 5	Lst	2	Intäkter

10. Finansiering

Åtgärd	Finansiering
Utmärkning av reservatets gränser	Naturvårdsverket
Parkeringsplats	Vårdanslaget
Informationsskylt	Vårdanslaget
Strövstigar	Vårdanslaget

Skötselåtgärder, se sammanfattning av skötselåtgärder	Självfinansierande/ intäkter/ vårdanslaget/ mark- ägare
Uppföljning och dokumentation	Vårdanslaget